

POSTANOWIENIE

Dnia 13 maja 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Halina Kiriło

w sprawie z odwołania E. K.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w O.
o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu
Apelacyjnego w (...) z dnia 26 czerwca 2012 r., sygn. akt III AUa (...)
o wypłatę emerytury nadal po dniu 30 września 2011 r.,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 13 maja 2014 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonej od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 17 września 2013 r., sygn. akt III AUa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w (...) wyrokiem z dnia 17 września 2013 r. oddalił skargę E. K. o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w O. z dnia 28 grudnia 2011 r. oraz prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Białymstoku z dnia 26 czerwca 2012 r.

Powyższy wyrok został zaskarżony skargą kasacyjną ubezpieczonej. Skargę oparto na podstawie naruszenia przepisów prawa materialnego: art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2010 r. Nr 257, poz. 1726) w związku z art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń

Spółecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.). Ponadto skargę oparto na podstawie naruszenia przepisów postępowania, tj. art. 401¹ k.p.c. i art. 412 § 2 k.p.c., polegającego na uznaniu, że wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r. (K 2/12, OTK-A 2012 nr 10, poz. 121) nie ma zastosowania do wznowienia postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego z dnia 26 czerwca 2012 r., wydanym w sprawie o sygnaturze III AUa (...) oraz oddaleniu przez ten Sąd skargi o wznowienie postępowania w przedmiotowej sprawie. Skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) w całości oraz przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania, a także o zasądzenie od organu rentowego na rzecz ubezpieczonej zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa prawnego w postępowaniu kasacyjnym według norm przepisanych.

Jako przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazano: 1) występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, sformułowanego następująco: czy wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r. (K 2/12 OTK-A 2012 nr 10, poz. 121) może stanowić, zgodnie z art. 401¹ k.p.c., podstawę prawną wznowienia postępowania w sprawie o zawieszenie wypłaty emerytury osobie, która nabyła prawo do emerytury przed dniem 8 stycznia 2009 r., a także 2) istnienie potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości oraz wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, a mianowicie czy art. 28 ustawy o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw w związku z art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych ma zastosowanie do wszystkich osób, które nabyły prawo do emerytury przed dniem 1 stycznia 2011 r., czy jedynie do tych, które nabyły prawo do emerytury od dnia 8 stycznia 2009 r. do dnia 31 grudnia 2010 r.

W uzasadnieniu wniosku podniesiono, że uchylenie na skutek wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r. obowiązku rozwiązania stosunku pracy, jako warunku realizacji nabytego prawa do emerytury w stosunku do wszystkich osób, które nabyły prawo do emerytury przed dniem 1 stycznia 2011 r., nie zostało dostatecznie wyjaśnione w dotychczasowej judykaturze sądowej, w szczególności w orzecznictwie Sądu Najwyższego. Brak jest w nim

definitywnego rozstrzygnięcia problemu, czy taki warunek obowiązuje w stosunku do osób, które nabyły prawo do emerytury przed dniem 8 stycznia 2009 r., w tym również osób, które złożyły wniosek o emeryturę po rozpoczęciu prac legislacyjnych nad ustawą o emeryturach kapitałowych. Zasadne wydaje się zatem, aby wypowiedział się w tej materii Sąd Najwyższy.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Skarga kasacyjna, jako szczególny środek zaskarżenia, służy realizacji interesu publicznego w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości. Funkcje postępowania kasacyjnego powodują, że wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania oraz jego uzasadnienie powinny koncentrować się na wykazaniu, iż w konkretnej sprawie zachodzą okoliczności przemawiające za interwencją Sądu Najwyższego. Rozpoznanie skargi kasacyjnej następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c. i tylko w przypadku przekonania Sądu Najwyższego przez skarżącego, za pomocą jurystycznej argumentacji, że zachodzi publicznoprawna potrzeba rozstrzygnięcia sformułowanego w skardze zagadnienia prawnego przy jej merytorycznym rozpoznawaniu.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

W razie powołania tej przesłanki przedsądu, jaką jest występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, obowiązkiem skarżącego jest wywiedzenie i uzasadnienie występującego w sprawie problemu w sposób zbliżony do tego, jaki przewidziany jest przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2006 r., V CSK 75/06, niepublikowane). Sformułowanie zagadnienia powinno zatem odwoływać się w sposób generalny i abstrakcyjny do treści przepisu, który nie podlega jednoznacznej wykładni, a którego wyjaśnienie przez

Sąd Najwyższy przyczyni się do rozwoju jurysprudencji i prawa pozytywnego. Rolą Sądu Najwyższego, jako najwyższego organu sądowego w Rzeczypospolitej Polskiej, nie jest bowiem działanie w interesie indywidualnym, lecz powszechnym, poprzez ochronę obowiązującego porządku prawnego przed dowolnością orzekania i ujednolicanie praktyki stosowania prawa pozytywnego. Nie każde więc orzeczenie, nawet błędnie wydane, zasługuje na kontrolę w postępowaniu kasacyjnym (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000 nr 7 -8, poz. 147, z dnia 18 marca 2004 r., I PK 620/03, LEX nr 513011, z dnia 8 lipca 2004 r., II PK 71/04, LEX nr 375715 i z dnia 16 kwietnia 2008 r., I CZ 11/08, LEX nr 393883). Nie spełnia określonego w art. 398⁹ § 1 k.p.c. wymagania sformułowanie istotnego zagadnienia prawnego w sposób ogólny i nieprecyzyjny, a zwłaszcza ograniczenie się do samego postawienia pytania, bez odniesienia się do problemów interpretacyjnych przepisów (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 25 lutego 2008 r., I UK 332/07, LEX nr 452451 i z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538).

Natomiast w przypadku wskazania tej przesłanki przedsądu, jaką jest potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie, przepisy mające być przedmiotem wykładni Sądu Najwyższego powinny należeć do katalogu przepisów, których naruszenie przez sąd drugiej instancji zarzucono w ramach podstawy skargi (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 września 2002 r., I PKN 682/01, OSNP 2004 nr 12, poz. 211). Rzeczą skarżącego jest zaś wykazanie, że określony przepis prawa, mimo iż budzi poważne wątpliwości ze sprecyzowaniem, na czym te poważne wątpliwości polegają, nie doczekał się wykładni, bądź niejednolita jego wykładnia wywołuje rozbieżności w orzecznictwie sądów, które to orzecznictwo należy przytoczyć (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002 nr 12, poz. 151, z dnia 28 marca 2007 r., II CSK 84/07, LEX nr 315351, z dnia 15 października 2002 r., II CZ 102/02, LEX nr 57231, z dnia 13 grudnia 2007 r., I PK 233/07, OSNP 2009 nr 2-4, poz. 43 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133). Oczywiście jest, iż budzący wątpliwości interpretacyjne przepis musi mieć zastosowanie w sprawie, a jego wykładnia – mieć znaczenie dla jej rozstrzygnięcia. Przedmiotem zainteresowania Sądu Najwyższego

jest jednak sam przepis, a nie rozstrzygnięcie konkretnego sporu. Stąd też wspomniane wątpliwości interpretacyjne powinny być na tyle poważne, by ich wyjaśnienie nie sprowadzało się do prostej wykładni przepisów. W tym wyraża się publicznoprawny charakter skargi kasacyjnej. Celem realizowanym w wyniku rozpoznania skargi kasacyjnej jest bowiem ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni przepisów prawa oraz wkład Sądu Najwyższego w rozwój jurysprudencji i prawa pozytywnego, a nie korekta orzeczeń wydawanych przez sady powszechne (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000 nr 7-8, poz. 147).

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy należy stwierdzić, że przedmiotowa skarga kasacyjna w zakresie wniosku o przyjęcie jej do rozpoznania nie spełnia wymagań stawianych temu nadzwyczajnemu środkowi zaskarżenia.

Uwzględniając, że o istotności zagadnienia prawnego oraz potrzebie wykładni przepisów prawa, których istnienie stanowi przyczynę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, powinien decydować brak stanowczego rozstrzygnięcia w dotychczasowym orzecznictwie występujących problemów na tle interpretacji tychże przepisów, wypada dostrzec zaprezentowane w licznych orzeczeniach Sądu Najwyższego stanowisko potwierdzające niekolizyjność zastosowania art. 103a ustawy o emeryturach rentach z FUS wobec emerytów, którzy uzyskali prawo do emerytury przed dniem 8 stycznia 2009 r., z zasadą ochrony praw nabytych i zasadą zaufania obywateli do Państwa i stanowionego przez nie prawa (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 24 kwietnia 2013 r., II UK 299/12; z dnia 25 kwietnia 2013 r., I UK 593/12; z dnia 6 czerwca 2013 r., II UK 330/12; z dnia 6 sierpnia 2013 r., II UK 4/13; z dnia 14 sierpnia 2013 r., III UK 117/12 i III UK 118/12 – niepublikowane). Sąd Najwyższy rozważył, że skoro Trybunał Konstytucyjny uchylił art. 28 ustawy o zmianie ustawy o finansach publicznych tylko „w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed dniem 1 stycznia 2011 r., bez konieczności rozwiązania stosunku pracy”, to poza zakresem przedmiotowym tego orzeczenia pozostają osoby, które nabyły prawo do emerytury przed dniem 1 stycznia 2011 r., i których prawo do emerytury podlegało zawieszeniu bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z

pracodawcą, na rzecz którego wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, ustalonym w decyzji organu rentowego. W tym kręgu pozostają osoby, które nabyły prawo do emerytury realizowane na podstawie art. 103 ust. 2a ustawy emerytalnej, obowiązującego od dnia 1 lipca 2000 r. na podstawie art. 2 pkt 2 ustawy z dnia 21 stycznia 2000 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. Nr 9, poz. 118) do dnia 8 stycznia 2009 r. na podstawie art. 37 pkt 5 lit. b ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o emeryturach kapitałowych (Dz.U. Nr 228, poz. 1507). Wskutek wyroku Trybunału Konstytucyjnego, art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS obowiązuje w innym zakresie czasowym i w konsekwencji - podmiotowym. Wątpliwość co do konstytucyjności dotyczyła tych – i tylko tych – osób, które skutecznie nabyły i zrealizowały prawo do emerytury wówczas, gdy treścią ryzyka emerytalnego było wyłącznie osiągnięcie wieku emerytalnego i stażu ubezpieczeniowego, a realizacja świadczenia następowała niezależnie od dalszego zatrudnienia. Dotyczyła więc tych tylko osób, które nabyły prawo do emerytury w okresie od dnia 8 stycznia 2009 r. do dnia 31 grudnia 2010 r. Zastosowanie art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS wobec wszystkich pozostałych emerytów, a więc tych, którzy uzyskali prawo do emerytury po dniu 1 stycznia 2011 r. i przed dniem 8 stycznia 2009 r., nie narusza wzorców konstytucyjnych zastosowanych przez Trybunał. W chwili nabycia przez tych ubezpieczonych prawa do emerytury nie mogło powstać po ich stronie przekonanie, że emerytura będzie im wypłacana bez rozwiązania stosunku pracy. Pozostanie w zatrudnieniu w chwili nabywania prawa do emerytury równało się z decyzją o zawieszeniu prawa do emerytury. W wyniku zmiany prawa przez powrót dawnej regulacji po dniu 1 stycznia 2011 r. nie ustanowiono nowej, lecz tylko przywrócono regułę, stosowaną w czasie nabycia przez nich prawa do emerytury, więc nie stanowiła ona o nadużyciu ich zaufania do państwa i stanowionego przez nie prawa. Co więcej, nieobowiązywanie przez pewien czas (od dnia 8 stycznia 2009 r. do dnia 31 grudnia 2010 r.) wspomnianego warunku wypłaty emerytury mogło być dla nich tylko korzystne. W wyniku zmiany prawa przez powrót dawnej regulacji po dniu 1 stycznia 2011 r. nie ustanowiono nowej, lecz tylko przywrócono regułę, stosowaną w czasie nabycia przez nich prawa do emerytury. W tych

okolicznościach zastosowanie art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS wobec emerytów, którzy nabyli prawo do emerytury przed dniem 8 stycznia 2009 r., tj. pod rządą art. 103 ust. 2a ustawy o emeryturach i rentach z FUS, a także jeszcze przed wejściem w życie tego przepisu, nie naruszało zasady niedziałania prawa wstecz, zasady ochrony praw nabytych ani zasady zaufania obywateli do Państwa i stanowionego przez nie prawa, wynikających z art. 2 konstytucji RP.

Wobec wyjaśnienia w orzecznictwie Sądu Najwyższego sygnalizowanych przez skarżącą problemów związanych z interpretacją powołanych w skardze kasacyjnej przepisów, nie istnieje sugerowane przez autora skargi zagadnienie prawne ani potrzeba wykładni tychże przepisów. Niewykazanie zaś istnienia powołanych w skardze kasacyjnej przesłanek przedsądu implikuje odmowę przyjęcia skargi do rozpoznania z mocy art. 398⁹ § 2 k.p.c.